

Alevîlik-Bektaşîlik Başlıklı Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi

A Bibliometric Analysis of Postgraduate Theses on Alevism-Bektashism

Adnan SEVMEZLER

Sorumlu Yazar | Corresponding Author

Yüksek Lisans Öğrencisi | Postgraduate Student
Bartın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Felsefe ve
Din Bilimleri Anabilim Dalı
Bartın University, Institute of Graduate Education,
Department of Philosophy and Religious Sciences
Bartın, Türkiye
<https://orcid.org/0009-0009-3607-7353>
asevmezler@gmail.com

Kamil ÇOŞTU

Doç. Dr. | Assoc. Prof.

Bartın Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Felsefe ve Din
Bilimleri Anabilim Dalı
Bartın University, Faculty of Islamic Science, Department of
Philosophy and Religious Sciences
Bartın, Türkiye
<https://orcid.org/0000-0003-0467-7142>
kcostu@bartin.edu.tr

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü | Article Type: Araştırma Makalesi | Research Article

Başvuru | Submission: 09.03.2025

Kabul | Accept: 02.06.2025

Yayın | Publish: 30.06.2025

DOI: <https://doi.org/10.18403/emakalat.1654017>

Atıf | Cite As

Sevmezler, Adnan – Coştu, Kamil. "Alevîlik-Bektaşîlik Başlıklı Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi". *e-Makâlât Mezhep Araştırmaları Dergisi* 18/1 (Haziran 2025), 156-171.
<https://doi.org/10.18403/emakalat.1654017>

Yazar Katkı Oranları:

Araştırmanın Tasarımı: Yazar-1 (%60) - Yazar-2 (%40)

Veri Toplanması: Yazar-1 (%80) - Yazar-2 (%20)

Araştırma-Veri Analizi-Doğrulama: Yazar-1 (%70) - Yazar-2 (%30)

Makalenin Yazımı: Yazar-1 (%60) - Yazar-2 (%40)

Metnin Tashihi ve Geliştirilmesi: Yazar-1 (%60) - Yazar-2 (%40)

Değerlendirme: Bu makale iki dış hakem tarafından çift taraflı kör hakemlik modeliyle incelendi ve değerlendirildi. Benzerlik taraması yapılarak (Turnitin) intihal içermediği teyit edildi.

Etik Beyan: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Etik Bildirim: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/emakalat/policy>

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Author Contribution Rates:

Conceptualization: Author-1 (%60) - Author-2 (%40)

Data Curation: Author-1 (%80) - Author-2 (%20)

Investigation-Analysis-Validat: Author-1 (%70) - Author-2 (%30)

Writing: Author-1 (%60) - Author-2 (%40)

Writing – Review & Editing: Author-1 (%60) - Author-2 (%40)

Review: This article was reviewed and evaluated by two external reviewers using a double-blind peer review model. It was confirmed that it did not contain plagiarism by performing a similarity scan (Turnitin).

Ethical Statement: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and that all studies used are stated in the bibliography.

Complaints: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/emakalat/policy>

Conflicts of Interest: The author(s) has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author(s) acknowledge that they received no external funding to support this research.

Copyright & License: Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

Öz

Bibliyometrik analiz, bilimsel literatür üzerinde yapılan sistematik bir çalışmadır. Bu makalede, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi web sitesinde yer alan Alevilik-Bektaşilik başlıklı lisansüstü tezlerin program türü, üniversite, enstitü, ana bilim/ana sanat dalı, en fazla danışmanlık yapan akademisyenler, dil, yöntem, yıl gibi değişkenler açısından incelenmesi ve bibliyometrik analizi amaçlanmıştır. Tezlerin taranması ve tespiti 2025 yılı ocak ayında tamamlandığı için, çalışma söz konusu tarih ve Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi veri tabanı ile sınırlıdır. Araştırma, nicel destekli nitel yöntemle yapılmıştır. Çalışmada, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi web sayfasında 603 lisansüstü tezin yer aldığı tespit edilmiştir. Bunların 1983-2024 yılları arasında tamamlandığı görülmektedir. İncelenen çalışmaların 489'u yüksek lisans, 111'i doktora ve 3'ü sanatta yeterlik tezidir. Araştırma neticesinde Alevilik-Bektaşilik başlıklı lisansüstü çalışmalarda program türü parametresine göre "yüksek lisans", üniversite parametresine göre "Marmara Üniversitesi", enstitü parametresine göre "Sosyal Bilimler Enstitüsü", ana bilim/ana sanat dalı parametresine göre "Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı", en fazla danışmanlık yapan akademisyenler parametresine göre "Mehmet Dönmez", dil parametresine göre "Türkçe" ve "İngilizce", yöntem parametresine göre "nitel", yıl parametresine göre yüksek lisansta "2019", doktora "2022" kategorisi ön plana çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, Alevilik, Bektaşilik, Bibliyometrik Analiz, Yök.

Abstract

Bibliometric analysis is a systematic method for evaluating scientific literature. This study aims to examine and bibliometrically analyze the postgraduate theses on Alevism and Bektashism listed in the Council of Higher Education National Thesis Center database focusing on variables such as program type, university, institute, academic department, supervising academics, language, methodology and year of completion. As data collection was finalized in January 2025, the scope of the study is limited to that date and the National Thesis Center database. The research employed a qualitative methodology supported by quantitative data. A total of 603 relevant theses were identified in the National Thesis Center database. These theses were completed between 1983 and 2024. Of the analyzed theses, 489 are master's theses, 111 are doctoral dissertations and 3 are proficiency in art theses. According to the analysis, the most prominent findings are as follows: 'master's degree' is the dominant program type; 'Marmara University' is the most represented institution; 'Institute of Social Sciences' is the leading institute; 'Department of Basic Islamic Sciences' is the most common academic branch; 'Mehmet Dönmez' is the most frequent supervisor; Turkish and English are the prominent languages; qualitative methods dominate in terms of methodology; and the peak years for thesis production are 2019 for master's and 2022 for doctoral theses.

Keywords: Religious Education, Alevism, Bektashism, Bibliometric Analysis, Che.

Giriş

Çoğulu Aleviyyûn olan Alevî kelimesi, siyasi, tasavvufi ve itikadi açıdan Hz. Ali'ye tabi olanlar anlamında kullanılmaktadır.¹ Bektaşilik ise bir kısım Kalenderî'nin 15. yüzyıl sonlarında Hacı Bektaş-ı Veli'nin öğretileri doğrultusunda ortaya çıkardığı tarikattır.² Her ikisi de Hz. Ali'ye tabi olma ve onun soyundan gelenlere (Ehl-i Bey'te) derin bir sevgi gösterme anlamında birleşmektedir. Farklı coğrafyalara yayılmakla birlikte Anadolu, bu öğretilerin en çok yaygınlaştığı yerleşim alanı olarak ön plana çıkmaktadır.³

Tarihsel açıdan bakıldığında, Alevî öğretilerin Bektaşiliğe göre daha erken dönemde ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Bu iki yorum birbirinden etkilenmiş, zamanla kültürel kimlikler haline gelmiştir. Hem Alevilik hem de Bektaşilik insanı merkeze alan, sevgi dilini sıklıkla vurgulayan hümanist düşünce anlayışını savunan bir içeriğe sahiptir. Bu iki yorumun gelişmesinde Ahmed Yesevî (ö. 562/1166), Hacı Bektaş-ı Veli (ö. 669/1271?), Kaygusuz Abdal (ö. 848/1444?), Balım Sultan (ö. 922/1516?) gibi önemli şahısların ve Abdalân-ı Rum, Babaî, Kalenderî, Yesevî, Haydarî, Hurufî gibi dini ve sosyal teşekküllerin etkileri büyük olmuştur. Aynı zamanda halkın bu öğretileri öğrenmesinde Vilayetname, Bahrû'l-Hakayık ve Menakıbnâme gibi eserler ile dua ve gülbank söyleyişleri önem arz etmiştir.⁴ Bunların halk nazarında olduğu gibi Yeniçeri Ordusu'ndaki askerler için de dinî içerikli motive kaynağı olarak kullanıldığını söylemek mümkündür.

Modernleşme süreciyle birlikte, pek çok yapı gibi Alevî-Bektaşî kimliği de değişim sürecinden etkilenmiştir. 1950 sonrası Anadolu'sunda iş bulma, eğitim-öğretim görme gibi çeşitli sebeplerle

¹ Ahmet Yaşar Ocak, "Alevî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1989), 2/368.

² Ahmet Yaşar Ocak, "Bektaşilik", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1992), 5/373.

³ Ömer Lütfi Barkan, *Kolonizatör Türk Dervişleri* (İstanbul: Hamle Basın Yayın, ts.), 12-15.

⁴ Selahattin Döğüş, "Alevilik-Bektaşilik ilişkisi ve Aleviliğin Bektaşilikle Kaynaşması", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 105 (29 Mart 2023), 75-76.

pek çok insan yerleşik olduğu bölgeden ülke içine ve/veya dışına göç etmek zorunda kalmıştır. Bu durum kültürlerin etkileşimini artırmıştır. 1950'li ve 1960'lı yıllarda kitap ve dergiler pek çok grup için olduğu gibi Alevî-Bektaşiler için de kendi yaşayış formlarını devam ettirmeyi sağlamada ve başkalarına aktarmada kullanılan araç-gereç özelliği arz ederken, özellikle 1980 sonrasında kitle iletişim araçları Alevilik-Bektaşiliğin görünürlüğünü artırmıştır.⁵ 1980 sonrasında Alevilik-Bektaşilikle ilgili akademik çalışmalar, yıllara göre doğrusal artış göstermiştir. Akademik çalışmalarda Alevilik ve Bektaşiliğin dini, tarihi, siyasi ve sosyo-kültürel geçmişlerine yönelik çeşitli hususlar ele alınmıştır.⁶ Konu hakkında akademik veya güncel çalışmaların yapılması Alevî-Bektaşî öğretilerin hem diğer toplumsal katmanlarca hem de yetişmekte olan Alevî-Bektaşî gençlere kültürün aktarımında önem arz etmiştir.⁷

Belirli bir alanla ilgili kişi ya da kurumlar tarafından üretilmiş dönemsel çalışmaların veya yayınların çeşitli parametreler açısından sayısal analizi olarak tanımlanan bibliyometri,⁸ literatür incelemesi olarak entelektüel, kavramsal ve sosyal yapının süreç içinde nasıl geliştiğini irdelemek maksadıyla ortaya çıkmış önemli bir yöntem olarak değerlendirilmektedir.⁹ Temel gayesi, muayyen bir bilimsel alandaki literatürü tanımak, anlamak ve değerlendirmek olup çeşitli bibliyometrik göstergeler (en fazla çalışma yapan üniversiteler, çalışmaların yapıldığı yılların dağılımı, en çok çalışma yapan yazarlar vb.) açısından sayısal analizler ve istatistikler vasıtasıyla bulgular elde edip inceleme yapmaktır.¹⁰ Bu yöntem, bulguları bibliyografik verilere dayandırmaya ve verilerden yola çıkarak alanın genel eğilimini ortaya çıkarmaya imkân tanımaktadır. Ayrıca bibliyometrik metot, literatürün öznal değerlendirmesine niceliksel titizlik katarak incelenen bilimsel alanın yapısını ve dinamiklerini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.¹¹ Bundan mütevellit bibliyometrik analizler, belirli alandaki çalışmalar hakkında düzenli ve kanıtlanabilir emareler sunması sebebiyle bilim dallarının geleceğine dair perspektifler ortaya koymaktadır. Bu özellikler bibliyometrik analizi, son yıllarda araştırmacılar için önemli bir çalışma konusu haline getirmiştir.¹²

Bibliyometrik analiz açısından bilgi toplamanın kolektif yolu, bibliyografik veri tabanlarının analiz edilmesidir.¹³ Lisansüstü çalışmaları Ulusal Tez Merkezi web sayfasında paylaşılan Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, bilimsel üretimi takip etmek, anlamak ve değerlendirmek maksadıyla bibliyometrik analiz gerçekleştirmek isteyen araştırmacılara oldukça geniş bir veri havuzu sağlamaktadır. Bu araştırmada da mezkûr web sayfasında yer alan veri tabanından yararlanılmıştır. Araştırmanın verileri, 2025 yılının ocak ayında Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi veri tabanından, başlığında “Alevi, Alevî, Bektaşî, Bektaşî, Bektâşî” gibi kelimeler ihtiva eden tezlerden elde edilmiştir. Tarama yapıldığında, “Alevi” başlığı altında 516, “Bektaşî” başlığı altında 160, Alevî başlığı altında 64, Bektaşî başlığı altında 23 ve Bektâşî başlığı altında 10 tez olmak üzere toplam 773 çalışmanın olduğu görülmüştür. Bu çalışmaların bir kısmının, “alev, alevin modellenmesi, jet alevi, Bektaşî üzümü” gibi terimlerden dolayı çıktığı, konudan bağımsız olduğu anlaşılmış ve kapsam dışına çıkarılmıştır. Bununla birlikte, aynı ifadeden dolayı iki defa yer alan tezlerin olduğu tespit edilmiş; bunlar tek bir veri haline getirilmiştir. Nitekim bu işlemlerden sonra, Alevilik Bektaşilik başlıklı 603 lisansüstü çalışmanın yer aldığı saptanmıştır. Bu veriler, Excel istatistik programında analiz edilmiş, tablo ve grafiklere dönüştürülmüştür.

⁵ Halise Karaaslan Şanlı, “Alevi Medyası Üzerine Akademik Araştırmalar: Bir Sistemik Alanyazın Taraması”, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 108 (26 Aralık 2023), 204.

⁶ Şeref Göküş, “İlahiyat Alanında Yapılan Alevilik-Bektaşilik Çalışmaları: Bibliyografik Bir Deneme”, *Hikmet Yurdu Düşünce-Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi* 7/13 (2014), 162-164.

⁷ Halil İbrahim Bulut - Harun Yıldız, *Alevilik Bektaşilik Tarihi, Dini, Sosyal ve Güncel Boyutlarıyla* (Ankara: BİLAY Bilimsel Araştırma Yayınları, 2021), 322.

⁸ TÜBİTAK ULAKBİM Cahit Arf Bilgi Merkezi CABİM, “Bibliyometri nedir?”, Kurumsal web sitesi (Erişim 05 Şubat 2025).

⁹ Aria - Cucurollo, 2017, akt. Oğuzhan Öztürk - Gökhan Gürler (ed.), *Bir Literatür İncelemesi Aracı Olarak Bibliyometrik Analiz* (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2021), 1-2.

¹⁰ Öztürk - Gürler, *Bir Literatür İncelemesi Aracı Olarak Bibliyometrik Analiz*, 2; Umut Al - Recai Coştur, “Türk Psikoloji Dergisi'nin Bibliyometrik Profili”, *Türk Kütüphaneciliği* 21/2 (01 Nisan 2007), 144.

¹¹ Ivan Zupic - Tomaž Čater, “Bibliometric Methods in Management and Organization”, *Organizational Research Methods* 18/3 (Temmuz 2015), 431-432.

¹² Ioannis Passas, “Bibliometric Analysis: The Main Steps”, *Encyclopedia* 4/2 (20 Haziran 2024), 1014.

¹³ Burcu Umut Zan, *Türkiye’ de Bilim Dallarında Karşılaştırmalı Bibliyometrik Analiz Çalışması* (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2012), 9.

Alevilik-Bektaşilik kapsamındaki lisansüstü tezlerle ilgili literatür incelendiğinde, Alevilik-Bektaşilik başlıklı doğrudan bir çalışma yapılmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında, Alevilik-Bektaşilik ile ilgili akademik çalışmaların ve lisansüstü tezlerin analizlerine yönelik bazı çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Örneğin: Göküş,¹⁴ çalışmasında, Alevilik-Bektaşilik ile ilgili sadece ilahiyat alanında yapılmış çalışmaların bibliyografyasını oluşturmuştur. Bu bağlamda 68 kitap, 71 yüksek lisans tezi, 15 doktora tezi, 241 makale ve 75 bildiri olmak üzere toplam 470 çalışmanın bibliyografik verilerini ele almıştır. Bülbül ve Uğur¹⁵ ise Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında Bektaşilikle ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin bibliyografyasını ortaya çıkarmıştır. Bu minvalde, 1997-2018 yılları arasında tamamlanmış 78'i yüksek lisans, 16'sı doktora olmak üzere 94 çalışma incelenmiştir. Koçak ve Koç,¹⁶ 1990-2020 yılları arasında tamamlanmış Alevî-Kızılbaş kültürü ile ilgili 585 lisansüstü tezi çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Teber ve Kaplan,¹⁷ araştırmasında, Alevilik-Bektaşilik çalışmalarında Hasan Onat'ın önemini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, Onat'ın; Alevilik-Bektaşilik ile ilgili biri yüksek lisans ikisi doktora çalışması olmak üzere üç lisansüstü teze danışmanlık yaptığını tespit etmiştir. Karaaslan Şanlı,¹⁸ yaptığı çalışmada, Alevî medyası üzerine yapılmış akademik çalışmaları tespit etmeyi amaçlamıştır. Mamafih Türkiye'de yayımlanan 12 lisansüstü tez ve 22 muhtelif eser (kitap, kitap bölümü, makale) ele alınmıştır. Bilgiç Taşoğlu,¹⁹ Dönmez danışmanlığında hazırladığı yüksek lisans tezinde Alevilik ile ilgili yayımlanmış 15 İngilizce makaleyi özetleyip değerlendirmiştir. Demir,²⁰ Türkiye'de Tahtacılar üzerine yapılmış lisansüstü çalışmaları incelemiştir. Buna göre; 27 yüksek lisans, 5 doktora olmak üzere 32 lisansüstü tez üniversite, ana bilim dalı, yöntem, anahtar kelimeler gibi değişkenler açısından ele alınmış ve analiz edilmiştir. Ede,²¹ Alevilik alanında yayımlanmış makalelerin bibliyometrik analizini yapmıştır. Bu bağlamda, 2005-2023 yılları arasında üretilmiş 223 çalışma incelenmiştir. Yaman ve Ede,²² Bektaşilik konusunda yayımlanan makalelerin bibliyometrik analizini gerçekleştirmiştir. Buna göre; 2003-2024 yılları arasında üretilmiş, 39 farklı kaynaktan temin edilen 224 çalışma ele alınmıştır. Bu çalışmaların yanı sıra, konu ile ilgili çeşitli sempozyumlarda bildiriler sunulmuş ve muhtelif çalıştaylar düzenlenmiştir.²³ Genel bir değerlendirme yapıldığında, literatürdeki çalışmaların ekseriyetle bibliyografik araştırmalar olduğu, bunun haricindeki çalışmaların ise yeterli nicelikte olmadığı saptanmıştır. Araştırmanın, Alevilik-Bektaşilik başlıklı lisansüstü tezleri birçok parametre açısından ele alması ve daha önce bu minvalde böylesine kapsamlı bir çalışma yapılmamasından mütevellit literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

1. Araştırmanın Problematiği

Bu çalışmada, Alevilik-Bektaşilik başlıklı lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi gerçekleştirilecektir. Analiz kapsamında, lisansüstü tezlerin hangi program türünde yapıldığı, tamamlanmışları üniversite, enstitü, ana bilim/ana sanat dalı, en çok danışmanlık yapan akademisyenler, çalışmaların hangi dilde yazıldığı, araştırmalarda ne tür yöntemlerin

¹⁴ Göküş, "İlahiyat Alanında Yapılan Alevilik-Bektaşilik Çalışmaları: Bibliyografik Bir Deneme".

¹⁵ Tuncay Bülbül - Ahmet Uğur, "Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında 1997/2018 Yılları Arasında Bektaşilikle İlgili Yapılmış Tezlerin Bibliyografyası", *Alevilik-Bektaşilik Araştırmaları Dergisi* 18 (2018), 275-294.

¹⁶ Aynur Koçak - Almira Koç, "Türkiye Üniversitelerinde Alevilikle İlgili Tezler Üzerine Bir İnceleme (1990-2020)", *Folklor/Edebiyat* 27/105 (01 Şubat 2021), 193-210.

¹⁷ Ömer Faruk Teber - Doğan Kaplan, "Hasan Onat'ın Danışmanlığında Alevilik-Bektaşilikle İlgili Yapılan Lisansüstü Tezlerin Değerlendirilmesi", *e-Makalat Mezhep Araştırmaları Dergisi* 14/1 (30 Haziran 2021), 507-524.

¹⁸ Karaaslan Şanlı, "Alevî Medyası Üzerine Akademik Araştırmalar".

¹⁹ Rezzan Bilgiç Taşoğlu, *Alevilikle İlgili Yayımlanmış İngilizce Makaleler Üzerine Bir İnceleme* (Malatya: İnönü Üniversitesi, Alevilik Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023).

²⁰ Erdi Demir, "Türkiye'de Tahtacılar Üzerine Üretilen Lisansüstü Tezlerin Betimsel Olarak İncelenmesi", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 111 (16 Eylül 2024), 91-108.

²¹ Şenol Ede, "Alevilik Alanında Yayımlanmış Makalelerin Bibliyometrik Analizi", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 112 (15 Aralık 2024), 99-126.

²² Ali Yaman - Şenol Ede, "Bektaşilik Konusunda Yayımlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi", *SÜREK Alevilik - Bektaşilik ve Kültür Araştırmaları Dergisi* 3 (30 Aralık 2024), 10-38.

²³ Fatma Çakmak, "İlahiyat Fakültelerinde Üretilen 'Alevilik' Konulu Yüksek Lisans Çalışmalarının Genel Çerçevesi Üzerine Bir Değerlendirme", *TSBS Bildiriler Dergisi* 3 (2023), 54-57; Hulusi Yılmaz vd. (ed.), *Hacı Bektaş Veli ve Alevilik Bektaşilik Araştırmaları Akademik Çalıştay Raporu* (Nevşehir: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Yayınları, 2018).

kullanıldığı ve hangi yıllarda tamamlandığı gibi birçok husus değerlendirilecektir. Alevilik-Bektaşılık ile ilgili lisansüstü tezlerin genel durumunu birçok parametre açısından ortaya koyan bu çalışmanın, konuyla ilgili bilahare yapılacak araştırmalar için kaynak teşkil edeceğini ifade etmek mümkündür. Bu minvalde, araştırmının temel problemi “Alevilik-Bektaşılık Başlıklı Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi” olarak belirlenmiştir. Araştırmının alt problemleri şunlardır:

1. Alevilik-Bektaşılık başlıklı lisansüstü tezler ile ilgili temel bilgiler nelerdir?
2. Alevilik-Bektaşılık başlıklı lisansüstü tezler en çok hangi program türünde tamamlanmıştır?
3. Alevilik-Bektaşılık başlıklı lisansüstü tezler en fazla hangi üniversitelerde çalışılmıştır?
4. Alevilik-Bektaşılık başlıklı lisansüstü tezlerin en sık tamamlandığı enstitüler hangileridir?
5. Alevilik-Bektaşılık başlıklı lisansüstü tezler hangi ana bilim/ana sanat dallarında nihayete erdirilmiştir?
6. Alevilik-Bektaşılık başlıklı lisansüstü tezlerde en çok danışmanlık yapan akademisyenler kimlerdir?
7. Alevilik-Bektaşılık başlıklı lisansüstü tezler hangi dillerde yazılmıştır?
8. Alevilik-Bektaşılık başlıklı lisansüstü tezlerde en sık kullanılan yöntemler nelerdir?
9. Alevilik-Bektaşılık başlıklı lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi web sitesinde yer alan Alevilik-Bektaşılık başlıklı lisansüstü tezleri tespit etmek ve bu çalışmaları bibliyometrik analiz yoluyla çeşitli parametreler açısından değerlendirerek Alevilik-Bektaşılık araştırmalarının geleceğine ışık tutmak bu araştırmının amacını teşkil etmektedir. Alevilik-Bektaşılık başlıklı lisansüstü tezlerin bütüncül bakış açısıyla irdelendiği bu çalışma, Alevilik-Bektaşılık ile ilgili yapılacak araştırmalara yol göstermesi bakımından önem arz etmektedir.

Bu araştırma, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan Alevilik-Bektaşılık başlıklı lisansüstü tezler ile sınırlıdır. Bu çalışmalar, 1983-2024 yıllarını kapsamakta olup toplam 603 tanedir. Tezlerin taranması ve tespiti 2025 yılı ocak ayında tamamlandığı için, çalışma söz konusu tarih ile sınırlıdır.

Alevilik-Bektaşılık başlıklı lisansüstü tezleri muhtelif parametreler açısından ele alan bu araştırma, betimsel türde bir çalışmadır. Eğitim alanında yaygın bir şekilde kullanılan betimsel araştırmalar: var olan olayların daha önceki olay ve koşullarla ilişkilerini de gözeterek, durumlar arasındaki etkileşimi açıklamayı amaçlamaktadır.²⁴ Araştırmının verileri literatür taraması ve doküman incelemesi yoluyla elde edilmiş, Excel istatistik programı vasıtasıyla içerik analizine tabi tutularak grafiklere ve tablolara dönüştürülmüştür. Dolayısıyla araştırmada, nicel destekli nitel yöntem kullanılmıştır.

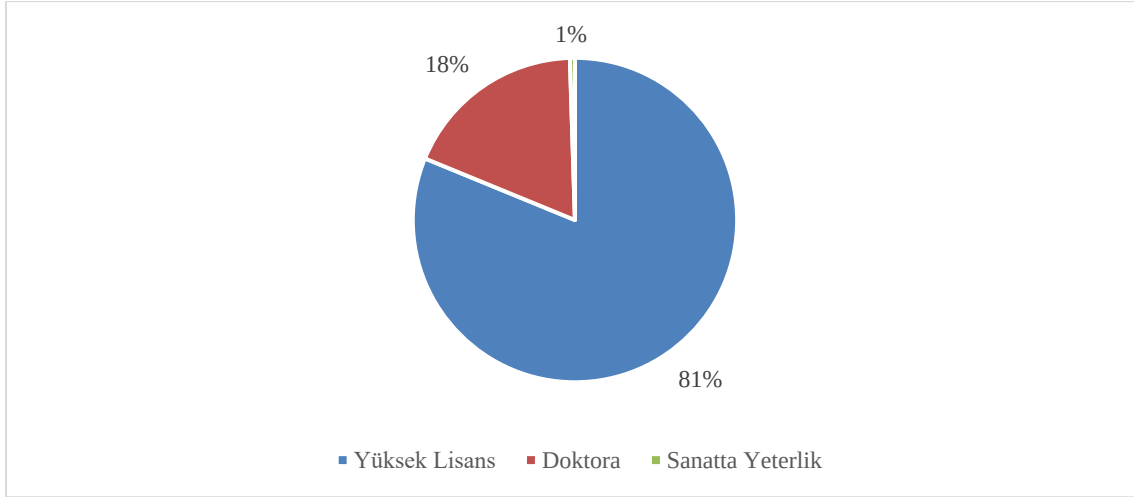
2. Bulgular

Bu çalışmada, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi web sitesinde²⁵ yer alan Alevilik-Bektaşılık başlıklı 603 lisansüstü tez ele alınmıştır. Bu çalışmaların 1983-2024 yılları arasında tamamlandığı görülmektedir. Araştırma parametresi olarak tezlerin program türü, üniversite, enstitü, ana bilim/ana sanat dalı, danışman, dil, yöntem ve yıl değişkenlerinin dağılımları verilmiş, aşağıdaki bulgulara erişilmiştir.

Şekil 1: Tezlerin Program Türüne Göre Dağılımı

²⁴ Ahmet Çoban, “Bilimsel Araştırma Yöntemleri ile İlgili Temel Kavramlar”, *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, ed. Behçet Oral - Ahmet Çoban (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2020), 3.

²⁵ Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı YÖK, “Ulusal Tez Merkezi”, Kurumsal web sitesi (Erişim 14 Ocak 2025).

Yukarıda yer alan grafik bulgularına göre, YÖK Tez bünyesinde Alevilik-Bektaşılık başlıklı 489'u yüksek lisans, 111'i doktora ve 3'ü sanatta yeterlik²⁶ olmak üzere toplam 603 lisansüstü tezin yer aldığı görülmektedir. Oran açısından bakıldığında, yüksek lisans tezleri %81 ile çoğunluğu oluşturmaktadır. Nitekim muhtelif çalışmalarda da benzer oranlara rastlamak mümkündür.²⁷ Yüksek lisans tezlerinin çoğunlukta olmasının sebebi olarak, doktora nazaran daha kısa sürede bitirilebilmesi; konu açısından daha yüzeysel olması ve dahi yüksek lisansa kabulün doktora göre kolay olması şeklinde ifade edilebilir. Nitekim yüksek lisans için -üniversiteden üniversiteye geçmekle beraber- genel bir yabancı dil şartı bulunmazken, doktora belirli ölçüler dahilinde yabancı dil şartının sağlanması gerekmektedir. Bu durum, doktora oranının yüksek lisansa nazaran az olmasının gerekçesi olarak yorumlanabilir.

Tablo 1: Tezlerin Üniversite ve Program Türüne Göre Dağılımı

Üniversite Adı	Tez Türü					
	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Marmara Üniversitesi	34	6,95%	4	3,60%	38	6,30%
İnönü Üniversitesi	26	5,32%	4	3,60%	30	4,98%
Ankara Üniversitesi	17	3,48%	8	7,21%	25	4,15%
Erciyes Üniversitesi	18	3,68%	6	5,41%	24	3,98%
İstanbul Üniversitesi	14	2,86%	7	6,31%	21	3,48%
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi ²⁸	20	4,09%	1	0,90%	21	3,48%
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	18	3,68%	2	1,80%	20	3,32%
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	17	3,48%	1	0,90%	18	2,99%
Fırat Üniversitesi	14	2,86%	4	3,60%	18	2,99%
Hacettepe Üniversitesi	14	2,86%	4	3,60%	18	2,99%
Dokuz Eylül Üniversitesi	9	1,84%	8	7,21%	17	2,82%
Boğaziçi Üniversitesi	12	2,45%	3	2,70%	15	2,49%
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	9	1,84%	5	4,50%	14	2,32%
İstanbul Teknik Üniversitesi	9	1,84%	3	2,70%	13	2,16%

²⁶ Bahsedilen tezlerin ikisi Halic Üniversitesi'nde, biri İstanbul Teknik Üniversitesi'nde çalışılmıştır. Detaylı bilgi için bk. Lale Umul Akay, *Bektaşî Erkanında Nefesler* (İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanatta Yeterlik Tezi, 1994); Yusuf Benli, *Bağlama Resitali: Bağlama'da İleri İcra Niteliğinin, Alevî Müziği ve Kültürünün Yaygınlaşmasına Etkisi* (İstanbul: Halic Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanatta Yeterlik Tezi, 2016); Makbule Oral, *Anadolu Alevî-Bektaşî Âşıklık Geleneğinde Âşık Nesimi Çimen ve İki Telli Cura İcrası* (İstanbul: Halic Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanatta Yeterlik Tezi, 2018). Sanatta yeterlik tezleri sadece 3 tane olup, dipnotta bilgi verilmiştir. Dolayısıyla tabloların yoğunluğunu azaltmak adına müstakil bir başlık halinde tablolara eklenmemiş; yalnızca toplam sayılara dahil edilmiştir.

²⁷ Koçak - Koç, "Türkiye Üniversitelerinde Alevilikle İlgili Tezler Üzerine Bir İnceleme (1990-2020)", 204; Demir, "Türkiye'de Tahtacılar Üzerine Üretilen Lisansüstü Tezlerin Betimsel Olarak İncelenmesi", 95.

²⁸ Eski adı Cumhuriyet Üniversitesi'dir. Veriler, güncel isim esas alınarak tek başlık altında toplanmıştır.

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	8	1,64%	4	3,60%	12	1,99%
Atatürk Üniversitesi	9	1,84%	2	1,80%	11	1,82%
Sakarya Üniversitesi	10	2,04%	1	0,90%	11	1,82%
Süleyman Demirel Üniversitesi	9	1,84%	2	1,80%	11	1,82%
Gazi Üniversitesi	6	1,23%	4	3,60%	10	1,66%
Mersin Üniversitesi	7	1,43%	1	0,90%	8	1,33%
Diğer Üniversiteler	209	42,74%	37	33,33%	248	41,13%
Toplam	489	100,00%	111	100,00%	603	100,00%

Tabloya göre,²⁹ Alevilik-Bektaşılık başlıklı lisansüstü en fazla çalışma Marmara Üniversitesinde tamamlanmıştır. Marmara Üniversitesinde 34 (%6,95) yüksek lisans, 4 (%3,60) doktora olmak üzere toplam 38 lisansüstü tez (%6,30) çalışılmıştır. Bu üniversiteyi, 26 (%5,32) yüksek lisans, 4 (%3,60) doktora olmak üzere toplam 30 lisansüstü tez (%4,98) ile İnönü Üniversitesi; 17 (%3,48) yüksek lisans, 8 (%7,21) doktora olmak üzere toplam 25 lisansüstü tez (%4,15) ile Ankara Üniversitesi takip etmektedir. Toplamda en fazla tez Marmara Üniversitesinde çalışılmasına karşın; doktora tezleri sekiz tane olmak üzere en fazla Ankara Üniversitesi (%7,21) ve Dokuz Eylül Üniversitesinde (%7,21) tamamlanmıştır. İstanbul Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi de doktora tezlerinin sık çalışıldığı üniversiteler konumundadır. Her üç türde (yüksek lisans, doktora, sanatta yeterlik) tezin tamamlandığı tek üniversite İstanbul Teknik Üniversitesidir.

Alevilik-Bektaşılık başlıklı lisansüstü çalışmalarda sırasıyla Marmara, İnönü ve Ankara Üniversitesi ön plana çıkmaktadır. Bu üniversitelerin köklü bir geçmişe sahip olması, ana bilim dalı ve dahi akademisyen sayısının diğer üniversitelere nazaran fazla olması oranları doğru orantılı olarak etkilemiştir. Bunun yanında, bilhassa Alevilik-Bektaşılık alanında uzman akademisyenlerin danışmanlığını yürüttüğü tezler de bu sonuca etki etmiştir. Nitekim İnönü Üniversitesinde tamamlanan 26 yüksek lisans tezinin 12'sinde Mehmet Dönmez danışmanlık yapmıştır.

Tablo 2: Tezlerin Enstitü ve Program Türüne Göre Dağılımı

Enstitü Adı	Tez Türü					
	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü	1	0,20%	0	0,00%	1	0,17%
Alevilik Araştırmaları Enstitüsü	15	3,07%	0	0,00%	15	2,49%
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü	3	0,61%	3	2,70%	6	1,00%
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	3	0,61%	1	0,90%	4	0,66%
Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü	0	0,00%	1	0,90%	1	0,17%
Fen Bilimleri Enstitüsü	3	0,61%	0	0,00%	3	0,50%
Göç Enstitüsü	1	0,20%	0	0,00%	1	0,17%
Güzel Sanatlar Enstitüsü	5	1,02%	8	7,21%	13	2,16%
Hacı Bektaş Veli Araştırma ve Uygulama Enstitüsü	4	0,82%	0	0,00%	4	0,66%
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	48	9,82%	6	5,41%	54	8,96%
Lisansüstü Programlar Enstitüsü	4	0,82%	0	0,00%	4	0,66%
ODTÜ Kuzey Kıbrıs Kampüsü-Sosyal Bilimler Enstitüsü	1	0,20%	0	0,00%	1	0,17%
Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü	1	0,20%	0	0,00%	1	0,17%
Sosyal Bilimler Enstitüsü	392	80,16%	85	76,58%	480	79,60%
Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü	3	0,61%	1	0,90%	4	0,66%
Yaşayan Diller Enstitüsü	3	0,61%	1	0,90%	4	0,66%

²⁹ Toplamda 106 farklı üniversitede Alevilik-Bektaşılık başlıklı lisansüstü tez çalışılmıştır. Bu üniversitelerin tamamını tabloya eklemek çok fazla yer kaplayacağından ilk 20 üniversiteye yer verilmiş; kalanlar ise diğer üniversiteler başlığı altında toplanmıştır.

Yurtdışı Enstitü ³⁰	2	0,41%	5	4,50%	7	1,16%
Toplam	489	100,00%	111	100,00%	603	100,00%

Tablo incelendiğinde,³¹ Alevilik-Bektaşilik başlıklı 489 yüksek lisans tezinin 392'si (%80,16), 111 doktora tezinin 85'i (%76,58) ve 3 sanatta yeterlik tezinin tamamı (%100), toplamda 603 tezin 480'i (%79,60) Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamlanmıştır. Bunu, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü ve Alevilik Araştırmaları Enstitüsü takip etmektedir. En fazla tezin Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamlanmış olması yadsınacak bir durum değildir. Zira Alevilik-Bektaşilik, mahiyeti itibarıyla sosyal bilimlerde çalışılacak elverişli konular arasında yer almaktadır. Bunun yanında, konunun muhtelif enstitülerde ele alınması, farklı disiplinlerde çalışılıyor olması bakımından oldukça önem arz etmektedir. Literatüre bakıldığında, araştırmanın bulgularına paralel olarak; benzer bir çalışmada da Sosyal Bilimler Enstitüsü 1. sıradadır.³²

Tablo 3: Tezlerin Ana Bilim/Ana Sanat Dalı ve Program Türüne Göre Dağılımı

Ana Bilim/Ana Sanat Dalı Adı	Tez Türü					
	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı	85	17,38%	7	6,31%	92	15,26%
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı	55	11,25%	17	15,32%	72	11,94%
Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı	51	10,43%	15	13,51%	66	10,95%
Sosyoloji Ana Bilim Dalı	50	10,22%	10	9,01%	60	9,95%
Tarih Ana Bilim Dalı	27	5,52%	6	5,41%	33	5,47%
Alevi Bektaşî Kültürü Ana Bilim Dalı	22	4,50%	0	0,00%	22	3,65%
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı	15	3,07%	6	5,41%	21	3,48%
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı	13	2,66%	3	2,70%	16	2,65%
Alevilik-Bektaşilik Araştırmaları Ana Bilim Dalı	15	3,07%	0	0,00%	15	2,49%
İlahiyat Ana Bilim Dalı	11	2,25%	0	0,00%	11	1,82%
Müzik Bilimleri Ana Bilim Dalı	3	0,61%	7	6,31%	10	1,66%
Müzik Ana Sanat/Ana Bilim Dalı	8	1,64%	1	0,90%	9	1,49%
İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı	7	1,43%	1	0,90%	8	1,33%
Antropoloji Ana Bilim Dalı	3	0,61%	3	2,70%	6	1,00%
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Ana Bilim Dalı	4	0,82%	2	1,80%	6	1,00%
Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı	4	0,82%	2	1,80%	6	1,00%
Müzikoloji Ana Bilim Dalı	5	1,02%	1	0,90%	6	1,00%
Siyaset Bilimi Ana Bilim Dalı	3	0,61%	3	2,70%	6	1,00%
Türk Musikisi Ana Sanat Dalı ³³	4	0,82%	0	0,00%	6	1,00%
Müzikoloji ve Müzik Teorisi Ana Bilim Dalı	2	0,41%	3	2,70%	5	0,83%
Diğer	102	20,86%	24	21,62%	127	21,06%
Toplam	489	100,00%	111	100,00%	603	100,00%

Tabloya göre,³⁴ en fazla Alevilik-Bektaşilik başlıklı lisansüstü çalışma Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalında tamamlanmıştır. Bunu sırasıyla Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı,

³⁰ “İçi” ve “dışı” ile oluşturulan kelimeler ayrı yazılmaktadır. Ancak YÖK Tez sisteminde “Yurtdışı Enstitü” şeklinde yazıldığı için orijinalini bozmamak adına kelime olduğu gibi yazılmıştır. “Yurtdışı Enstitü” genel bir tabir olup yurt dışında yapılan tezler kastedilmektedir.

³¹ Toplamda 17 farklı enstitüde Alevilik-Bektaşilik başlıklı lisansüstü tez çalışılmıştır. Bu enstitülerin tamamı tabloya aktarılmıştır.

³² Koçak - Koç, “Türkiye Üniversitelerinde Alevilikle İlgili Tezler Üzerine Bir İnceleme (1990-2020)”, 203.

³³ Toplam rakamın 6 çıkmasının sebebi, 2 tane sanatta yeterlik tezinin burada tamamlanmasından kaynaklanmaktadır. Sanatta yeterlik tezleri sadece 3 tane olup tabloların toplam sayılarına dahil edilmiştir. Bu husus 26. dipnotta açıklanmıştır.

³⁴ Toplamda 83 farklı ana bilim/ana sanat dalında tez çalışılmıştır. Tabloya ilk 20 ana bilim/ana sanat dalı eklenmiş; kalanlar ise diğer başlığı altında toplanmıştır.

Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı ve Sosyoloji Ana Bilim Dalı takip etmektedir. Tablonun geneline bakıldığında, konunun en sık ilahiyat sahasında çalışıldığı görülmektedir. Bunun sebebi, Alevilik-Bektaşılık mevzusunun ilahiyat içerisinde tartışmalı bir alan olduğu şeklinde ifade edilebilir. Zira, Alevilik bir mezhep midir? değil midir? cemevlerine ibadethane statüsü verilmeli midir? verilmemeli midir? gibi hususlar ilahiyat içerisinde geçmişten bugüne tartışılabilmiş ve hâlâ aynı durumu muhafaza etmektedir.

Alevilik-Bektaşılık konusunun bu kadar farklı alanda ele alınmış olması, disiplinler arası konumuna işaret etmektedir. Nitekim dinden siyasete, edebiyattan sosyolojiye, tarihten müziğe birçok disiplinde lisansüstü çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu durum, Alevilik-Bektaşılık meselesinin farklı bakış açılarıyla ele alındığını, birçok disiplinde çalışılabilecek bir konu olduğunu ve güncelliğini koruduğunu göstermesi bakımından önem arz etmektedir.

Tablo 4: Tezlerde En Fazla Danışmanlık Yapan Akademisyenlerin Dağılımı³⁵

Danışman Adı	Tez Türü		
	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
Mehmet Dönmez	13	0	13
Mazlum Uyar	7	0	7
Mustafa Öz	7	0	7
Ahmet Taşgın	6	0	6
Ali Selçuk	5	1	6
Hanifi Şahin	4	1	5
Metin Bozkuş	4	1	5
Ahmet Gökbel	4	0	4
Ayhan Erol	1	3	4
Doğan Kaya	4	0	4
Mehmet Aça	4	0	4
Mustafa Şen	4	0	4
Songül Karahasanoğlu	2	2	4
Ümit Erkan	4	0	4
Yahya Mustafa Keskin	4	0	4

Yukarıdaki tabloya bakıldığında,³⁶ en fazla tez yöneten akademisyenin Mehmet Dönmez olduğu görülmektedir. Dönmez, Alevilik-Bektaşılık başlıklı 13 tane yüksek lisans tezinde danışmanlık yapmış, bu bağlamda doktora tezi yönetmemiştir.³⁷ Bu tezlerin 12 tanesine İnönü Üniversitesinde, 1'ine Hitit Üniversitesinde danışmanlık gerçekleştirmiştir. Uzmanlık alanı sosyoloji olup Alevilik-Bektaşılık araştırmalarıyla öne çıkan Dönmez, bu konuda kitaplar, kitap bölümleri, makaleler kaleme almış, çeşitli sempozyumlarda bildiriler sunmuştur. Mazlum Uyar ve Mustafa Öz, yedişer tane yüksek lisans tezinde; Ahmet Taşgın 6 yüksek lisans; Ali Selçuk 5 yüksek lisans, 1 doktora; Hanifi Şahin ve Metin Bozkuş 4 yüksek lisans, 1 doktora; Songül Karahasanoğlu 2 yüksek lisans, 2 doktora; Ahmet Gökbel, Doğan Kaya, Mehmet Aça, Mustafa Şen, Ümit Erkan, Yahya Mustafa Keskin 4 yüksek lisans tezinde danışmanlık yapmıştır. En fazla doktora tezini yönetenler ise -üçer adet olmak üzere- Ayhan Erol, Ahmet Turan ve Münir Koştas olmuştur.³⁸ 3 doktora, 1 yüksek lisans tezinde danışmanlık yapan Erol, bunların

³⁵ Tabloda, en fazla tez yöneten ilk 15 akademisyen yer almaktadır.

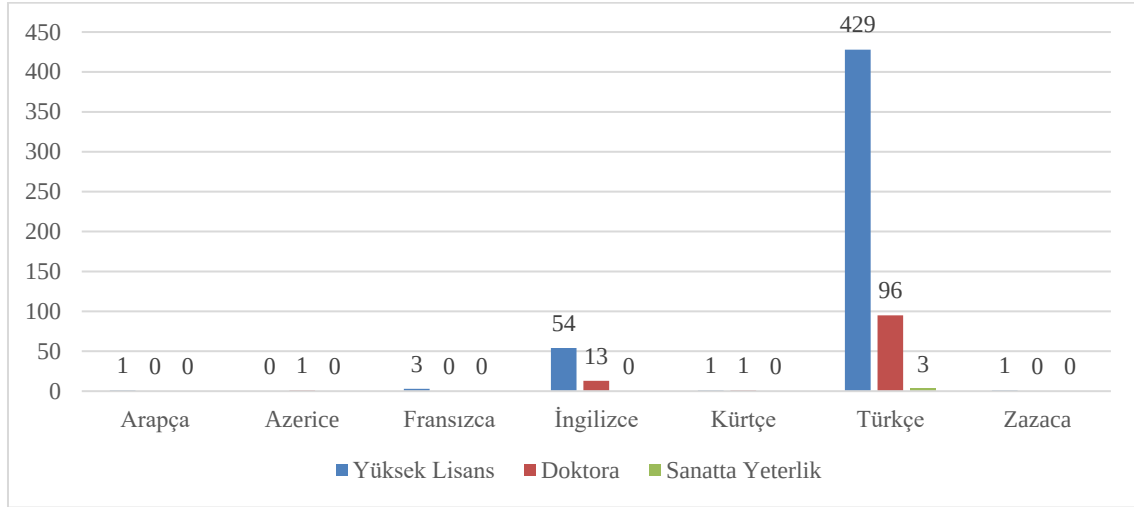
³⁶ Alevilik-Bektaşılık başlıklı lisansüstü tezlerde toplamda 472 farklı akademisyen danışmanlık görevi yürütmüştür. Bunların 79'u birden fazla tezde danışmanlık yapmıştır. Ayrıca 11 tezde 2 danışman bulunmaktadır.

³⁷ Mehmet Dönmez danışmanlığında halihazırda devam eden Alevilik başlıklı iki doktora tezi bulunmaktadır. Bu çalışmada sadece tamamlanmış tezler incelendiğinden mezkûr tezler tabloya dahil edilmemiştir.

³⁸ Ahmet Turan ve Münir Koştas toplamda 3 adet Alevilik-Bektaşılık başlıklı tez yönettikleri için tabloda yer almamaktadırlar.

hepsini Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzik Bilimleri Ana Bilim Dalında yönetmiştir.

Şekil 2: Tezlerin Yazıldığı Dil ve Program Türüne Göre Dağılımı

Grafik incelendiğinde,³⁹ Alevilik-Bektaşılık başlıklı lisansüstü tezlerin muhtelif dillerde tamamlandığı görülmektedir. 54'ü yüksek lisans, 13'ü doktora olmak üzere toplam 67 lisansüstü çalışma İngilizce dilinde hazırlanmıştır. Yurt dışında tamamlanan tezler haricinde, Orta Doğu Teknik Üniversitesinde hazırlanan 20 lisansüstü çalışmanın tamamı ve Boğaziçi Üniversitesinde nihayete erdirilen 15 lisansüstü tezdən 14'ü İngilizce dilinde yazılmıştır. Ayrıca her ikisi de özel/vakıf üniversitesi olan Sabancı'da 5, İstanbul Bilgi'de 4 tane tez İngilizce kaleme alınmıştır. Bunun yanı sıra, 3 yüksek lisans tezi Fransızca,⁴⁰ 1 yüksek lisans, 1 doktora olmak üzere 2 lisansüstü tez Kürtçe,⁴¹ 1 doktora tezi Azerice⁴² ve birer yüksek lisans çalışması Arapça⁴³ ve Zazaca⁴⁴ dilinde hazırlanmıştır. Toplamda 7 farklı dilde Alevilik-Bektaşılık başlıklı lisansüstü tez çalışılmış olması, konunun uluslararası kamuoyunda tartışılmasını olanaklı hale getirmektedir. Bilhassa İngilizce hazırlanmış tezlerin niceliksel açıdan fazla olması, bu durumu teyit etmektedir. Benzer bir çalışmada da paralel bulgulara yer verildiğini görmek mümkündür.⁴⁵

Şekil 3: Tezlerde Kullanılan Yöntem ve Program Türüne Göre Dağılımı

³⁹ İncelenen tezler arasında iki tanesinin, Türkçe olduğu halde YÖK Tez sistemine Arapça ve İngilizce şeklinde yanlış girildiği tespit edilmiş; grafiğe doğrusu eklenmiştir.

⁴⁰ Fransızca hazırlanan tezlerin ikisi Marmara Üniversitesinde, biri Galatasaray Üniversitesinde tamamlanmıştır. Detaylı bilgi için bk. Hakan Yücel, *L'organisation Alevie-Bektachie* (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1998); Bahar Bakır, *Le Role des Relations des Alaouites et des Sunnites Dans le Cadre de la Legitimation du Regime D'hafez El-Assad en Syrie* (İstanbul: Galatasaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006); Sevim Eryüksek, *Les Événements de Maraş de 1978: Une Analyse Politique du Point de Vue de la Communauté Alévie* (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024).

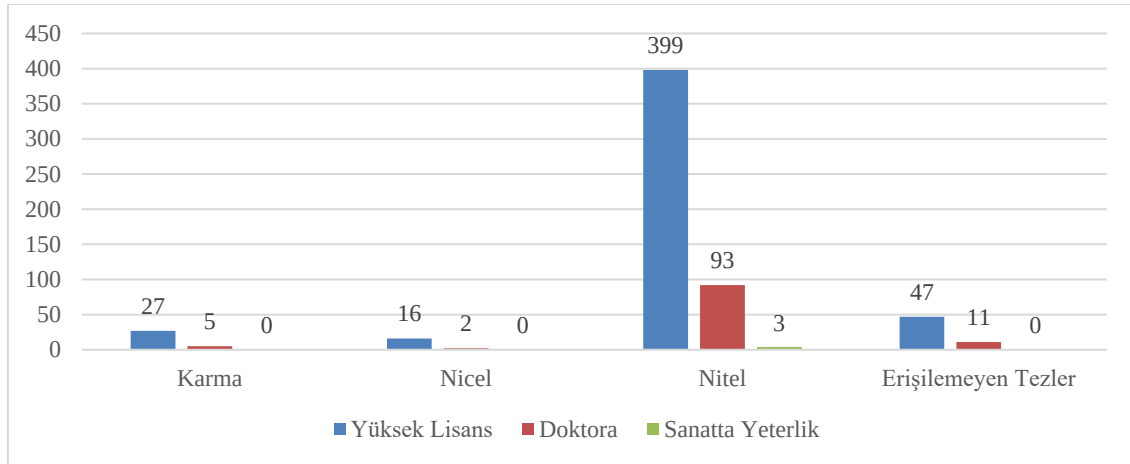
⁴¹ Kürtçe hazırlanan yüksek lisans tezi Mardin Artuklu Üniversitesinde, doktora tezi ise Bingöl Üniversitesinde tamamlanmıştır. Detaylı bilgi için bk. Hüseyin Kaçmaz, *Di Kilamên Eli Sîzer de Şopên Baweriya Elewîtiyê* (Mardin: Mardin Artuklu Üniversitesi, Yaşayan Diller Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020); Hikmettin Atlı, *Di Vegotinê Gelêrî de Guherînê Di Navbera Cîvakên Etno-Dînî de (Nimûneya Kurdên Elewî û Kurdên Êzîdî)* (Bingöl: Bingöl Üniversitesi, Yaşayan Diller Enstitüsü, Doktora Tezi, 2020).

⁴² Azerice hazırlanan doktora tezi Bakü Müzik Akademisinde tamamlanmıştır. Detaylı bilgi için bk. Gani Pekşen Hıdır Oğlu, *Alevi Merasimlerinde Musikinın Seciyyevi Hususiyetleri (Türkiyê vâ Azêrbaycan Dini Musiqisinin Mûqayiseli Kontekstinde)* (Bakü: Bakı Musiqi Akademiyası, Doktora Tezi, 2003).

⁴³ Arapça hazırlanan yüksek lisans tezi Karabük Üniversitesinde tamamlanmıştır. Detaylı bilgi için bk. Yossef Altlı, *Suriye Rejimindeki Siyasal Alevilik: Entelektüel Kökleri ve Pratik Uygulamaları* (Karabük: Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023).

⁴⁴ Zazaca hazırlanan yüksek lisans tezi Bingöl Üniversitesinde tamamlanmıştır. Detaylı bilgi için bk. Hıdır Sönmez, *Eleviyanê Zazaunê Dêrsimî de İtiqat u Ritueli* (Bingöl: Bingöl Üniversitesi, Yaşayan Diller Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020).

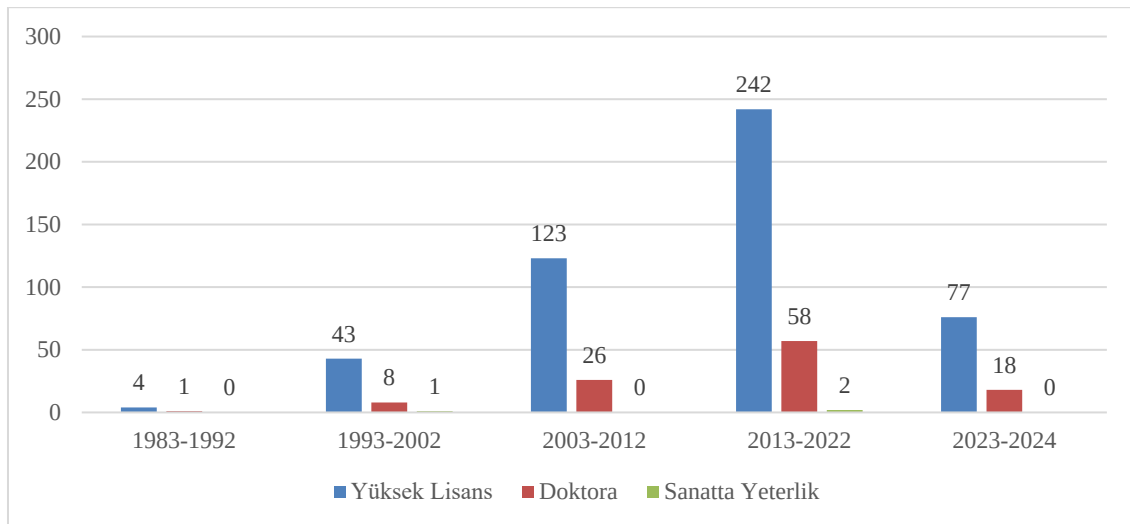
⁴⁵ Koçak - Koç, "Türkiye Üniversitelerinde Alevilikle İlgili Tezler Üzerine Bir İnceleme (1990-2020)", 204-205.

Yukarıdaki grafiğe göre, Alevilik-Bektaşılık başlıklı lisansüstü tezlerde en sık nitel yöntem kullanılmıştır. Nitel yöntemle yapılan çalışmaların sayısı 495 olup, bunların 399'u yüksek lisans, 93'ü doktora ve 3'ü sanatta yeterlik tezidir. 27'si yüksek lisans, 5'i doktora toplam 32 çalışma karma yöntem kullanılarak yapılmışken, 16'sı yüksek lisans, 2'si doktora olmak üzere 18 çalışma nicel yöntemle hazırlanmıştır. Bununla birlikte, araştırma dahilinde ele alınan 603 çalışmanın 58'i YÖK Tezden indirilememektedir. Dolayısıyla, araştırmanın güvenilirliğini temin etme noktasında; erişilemeyen tezler yöntem açısından değerlendirilmemiştir.

Bu bulguların hareketle, en sık kullanılan yöntemin nitel olması yadsınacak bir durum değil; bilakis beklenen bir durumdur. Zira nitel yöntem, araştırmacının subjektif yorumlar yapabilmesine imkân tanıyan; sosyal bilimlerin temel unsurlarındandır. Mamafih sosyal bilimlerden sağlık alanlarına ve işletmeye kadar neredeyse her bilim dalında nitel araştırmanın popülaritesi günden güne artmaktadır.⁴⁶ Benzer çalışmalarda da nitel araştırma desenlerinin (gözlem, mülakat, doküman incelemesi vb.) ön planda olduğunu ifade etmek mümkündür.⁴⁷ Bununla birlikte, Alevilik-Bektaşılık başlıklı çalışmalarda nicel yöntemin oldukça az kullanıldığını ifade etmek gerekir. Bunun sebebi olarak, nicel çalışmaların; -bilhassa pozitif bilimler açısından- kesin neticeler alma amacı güttüğü söylenebilir. Bu durum, sosyal bilimlerin esnek ve göreceli yapısına uygun düşmemektedir. Mamafih nicel yöntemin daha sık kullanılması, araştırmaların farklı perspektiflerden ele alınması açısından önem arz etmektedir.

Şekil 4: Tezlerin Tamamlanma Yıl Aralığı ve Program Türüne Göre Dağılımı⁴⁸

⁴⁶ Marcus B. Weaver-Hightower, "Nitel Araştırma Nasıl Yazılır?", çev. Selahattin Turan, *Nitel Araştırma Nasıl Yazılır*, ed. Selahattin Turan (Ankara: Asos Yayınları, 2021), 19.

⁴⁷ Demir, "Türkiye'de Tahtacılar Üzerine Üretilen Lisansüstü Tezlerin Betimsel Olarak İncelenmesi", 99; Koçak - Koç, "Türkiye Üniversitelerinde Alevilikle İlgili Tezler Üzerine Bir İnceleme (1990-2020)", 204.

⁴⁸ Araştırma kapsamında elde edilen veriler, grafiğe onar yıllık periyotlar şeklinde aktarılmıştır.

Grafik incelendiğinde,⁴⁹ Alevilik-Bektaşilik ile ilgili yazılan tezlerin yıllar içinde arttığını ifade etmek mümkündür. Konuyla ilgili YÖK Tez’de yer alan ilk çalışma, 1983 tarihinde Boğaziçi Üniversitesinde Alan Duben danışmanlığında Nüket Esen tarafından “The Power of The Dedes in Alevi Society in South Western Anatolia” başlığıyla tamamlanmıştır.⁵⁰ Muhtelif araştırmalarda da mezkûr tezin konuyla ilgili ilk çalışma olduğu ifade edilmektedir.⁵¹ Bununla birlikte, 1984-1987 arası; 1989 ve 1991 yıllarında herhangi bir program türünde tez tamamlanmamıştır. En fazla yüksek lisans tezi (62) 2019 yılında tamamlanmıştır. En çok doktora çalışması (10) ise 2022 yılında nihayete erdirilmiştir. Yüksek lisans açısından en verimli tarih olan 2019 yılında tamamlanan tez sayısı, diğer yıllara nazaran oldukça fazladır. Lisansüstü tezlerle yönelik yapılan farklı araştırmalarda da 2019 yılında yapılan lisansüstü çalışmaların normalin dışında arttığı görülmektedir.⁵² Bu durumun, 2018 senesinde yükseköğretimde çıkan öğrenci affı ile bağlantılı olması kuvvetle muhtemeldir. Nitekim bu aftan yararlanan öğrenciler, önceki ve sonraki yıllara kıyasla daha fazla çalışmayı nihayete erdirmiştir. Grafiğe göre, son iki yılda 77 yüksek lisans, 18 doktora tezi çalışılmıştır. Bu oran, onar yıllık periyotlarla kıyaslandığı zaman oldukça yüksektir. Bu durumu, önümüzdeki yıllarda yapılacak Alevilik-Bektaşilik çalışmalarının artacağı şeklinde yorumlamak mümkündür.

Sonuç

Alevilik-Bektaşilik başlıklı lisansüstü tezlerin ele alındığı bu araştırmada 489’u yüksek lisans, 111’i doktora ve 3’ü sanatta yeterlik olmak üzere toplam 603 çalışma incelenmiştir. Bu çalışmaların çoğunluğunu yüksek lisans tezi teşkil etmekle birlikte, doktora tezlerinin de son yıllarda bu alanda artış gösterdiği görülmektedir. Marmara Üniversitesi en çok Alevilik-Bektaşilik başlıklı lisansüstü tezin tamamlandığı üniversite konumundadır. Marmara Üniversitesi’ni İnönü Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi gibi köklü geçmişe sahip kurumlar takip etmektedir. Bunun yanında, bu üniversitelerde görev yapıp uzmanlık alanı Alevilik-Bektaşilik olan akademisyenlerin de bu tabloyu etkilediğini söylemek mümkündür. Araştırma kapsamında ele alınan 603 lisansüstü tezin büyük bir kısmı (n=480) Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamlanmıştır. Ana bilim/ana sanat dalı açısından irdelendiğinde, Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalının ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Alevilik-Bektaşilik mahiyeti itibarıyla öncelikle sosyal bilimleri ilgilendirmesi ve bu enstitü içerisinde de ilahiyat alanının önemle ele alınan konularından olması akademik çalışmalara yansımıştır. Çeşitli enstitü ve bilim dallarında konunun çalışılması ise farklı alanlara hitap ettiğini, disiplinler arası konuma sahip olduğunu göstermektedir. Alevilik-Bektaşilik başlıklı lisansüstü tezlerle en fazla danışmanlık yapan akademisyenin Mehmet Dönmez olduğu görülmektedir. Mezkûr akademisyen konu hakkında kitap, makale, bildiri gibi çeşitli akademik ürünlere de imza atmıştır.

Alevilik-Bektaşilik başlıklı lisansüstü tezlerin çoğunluğu Türkçe hazırlanmakla birlikte, başta İngilizce olmak üzere 7 (yedi) ayrı dilde tamamlandığı görülmektedir. Alevilik-Bektaşilik ile ilgili muhtelif dillerde tezler yazılmış olmasından dolayı konuyu, uluslararası akademianın da gündemine hitap ettiği şeklinde yorumlamak mümkündür. Yöntem açısından bakıldığında, en çok nitel yöntemin kullanıldığı görülmektedir. Anlam üzerinde yoğunlaşan ve araştırmacının kişisel yorumlar yapabilmesine fırsat tanıyan nitel yöntemin sık kullanılması beklenen bir durumdur. Yıl parametresi açısından bir değerlendirme yapıldığında, onar yıllık periyotlarda sürekli bir artış söz konusudur. Alevilik-Bektaşilik konusunun zaman içinde daha sık gündeme gelmesi ve sorunlu görülen noktalar için çözüm arayışlarının bulunmaya çalışılması, bu alanda danışmanlık yapan akademisyenlerin ve enstitülerin çoğalması, eğitim imkânlarının artması, teknolojik gelişmeler yaşanması vb. hususlar konunun daha fazla çalışılmasını etkilemiş olabilir. Netice itibarıyla şu önerilerde bulunmak mümkündür:

⁴⁹ Araştırmanın bulgularına göre, bir yüksek lisans tezinin 1994 yılında tamamlandığı halde YÖK Tez sistemine 2002 şeklinde yanlış girildiği tespit edilmiştir.

⁵⁰ Nüket Esen, *The Power of The Dedes in Alevi Society in South Western Anatolia* (İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1983).

⁵¹ Teber - Kaplan, “Hasan Onat’ın Danışmanlığında Alevilik-Bektaşilikle İlgili Yapılan Lisansüstü Tezlerin Değerlendirilmesi”, 508; Karaaslan Şanlı, “Alevi Medyası Üzerine Akademik Araştırmalar”, 208.

⁵² Yasin Bektaş, *Türkiye’de 2015-2023 Yılları Arasında Yapılmış Din Eğitimindeki Lisansüstü Çalışmaların İncelenmesi* (Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024), 27; Zeynep Ugurlu, “2015-2021 Yılları Arasında Din Eğitimi Alanına Dair Lisansüstü Tezleri Üzerine Bir Analiz”, *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi* 12/2 (02 Ağustos 2022), 1325.

• Alevilik-Bektaşılık konusunu dini, tarihi, siyasi, sosyo-kültürel özelliklerini tafsilatlı bir biçimde ele alan doktora tezlerinin artırılması toplum dinamiklerinin derinlemesine anlaşılmasına büyük katkı sağlayacaktır.

• Alevilik-Bektaşılık alanı ile ilgili enstitülerin, ana bilim dallarının, akademik yayınların ve dahi ilgili yayın yapan dergilerin yaygınlaştırılması, konuyla ilgili bilimsel üretimin yapılabilmesi açısından önem arz etmektedir.

• Yapılacak çalışmalarda, sonuçların mukayeseli bir şekilde değerlendirilebilmesi için farklı araştırma desenleri kullanılabilir. Bu bağlamda, nicel ve karma yöntemin teknikleriyle hazırlanacak araştırmalar, nitel yöntemle yapılmış çalışmalarla karşılaştırıldığında daha sağlıklı sonuçların elde edilmesi mümkün hale gelecektir.

Kaynakça | References

- Al, Umut - Coştur, Recai. "Türk Psikoloji Dergisi'nin Bibliyometrik Profili". *Türk Kütüphaneciliği* 21/2 (01 Nisan 2007), 142-163.
- Altıl, Yossef. *Suriye Rejimindeki Siyasal Alevilik: Entelektüel Kökleri ve Pratik Uygulamaları*. Karabük: Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Atlı, Hikmettin. *Di Vegotinên Gelêrî de Guherînên Di Navbera Civakên Etno-Dînî de (Nîmûneya Kurdên Elewî û Kurdên Êzîdî)*. Bingöl: Bingöl Üniversitesi, Yaşayan Diller Enstitüsü, Doktora Tezi, 2020.
- Bakır, Bahar. *Le Role des Relations des Alaouites et des Sunnites Dans le Cadre de la Legitimation du Regime D'hafez El-Assad en Syrie*. İstanbul: Galatasaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Barkan, Ömer Lütfi. *Kolonizatör Türk Dervişleri*. İstanbul: Hamle Basın Yayın, ts.
- Bektaş, Yasin. *Türkiye'de 2015-2023 Yılları Arasında Yapılmış Din Eğitimindeki Lisansüstü Çalışmaların İncelenmesi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024.
- Benli, Yusuf. *Bağlama Resitali: Bağlama'da İleri İcra Niteliğinin, Alevi Müziği ve Kültürünün Yaygınlaşmasına Etkisi*. İstanbul: Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanatta Yeterlik Tezi, 2016.
- Bilgiç Taşoğlu, Rezzan. *Alevilikle İlgili Yayımlanmış İngilizce Makaleler Üzerine Bir İnceleme*. Malatya: İnönü Üniversitesi, Alevilik Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Bulut, Halil İbrahim - Yıldız, Harun. *Alevilik Bektaşılık Tarihi, Dini, Sosyal ve Güncel Boyutlarıyla*. Ankara: BİLAY Bilimsel Araştırma Yayınları, 2021.
- Bülbül, Tuncay - Uğur, Ahmet. "Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında 1997/2018 Yılları Arasında Bektaşilikle İlgili Yapılmış Tezlerin Bibliyografyası". *Alevilik-Bektaşılık Araştırmaları Dergisi* 18 (2018), 275-294.
- Cabim, Tübitak Ulakbim Cahit Arf Bilgi Merkezi. "Bibliyometri nedir?" Kurumsal Web Sitesi. Erişim 05 Şubat 2025. <https://cabim.ulakbim.gov.tr/bibliyometrik-analiz/bibliyometrik-analiz-sikca-sorulan-sorular/>
- Çakmak, Fatma. "İlahiyat Fakültelerinde Üretilen 'Alevilik' Konulu Yüksek Lisans Çalışmalarının Genel Çerçevesi Üzerine Bir Değerlendirme". *TSBS Bildiriler Dergisi* 3 (2023), 54-57.
- Çoban, Ahmet. "Bilimsel Araştırma Yöntemleri ile İlgili Temel Kavramlar". *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. ed. Behçet Oral - Ahmet Çoban. 1-28. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 1. Basım, 2020.
- Demir, Erdi. "Türkiye'de Tahtacılar Üzerine Üretilen Lisansüstü Tezlerin Betimsel Olarak İncelenmesi". *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 111 (16 Eylül 2024), 91-108. <https://doi.org/10.60163/tkhcbva.1468843>
- Döğüş, Selahattin. "Alevilik-Bektaşılık İlişkisi ve Aleviliğin Bektaşilikle Kaynaşması". *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 105 (29 Mart 2023), 73-95. <https://doi.org/10.34189/hbv.105.004>

- Ede, Şenol. "Alevilik Alanında Yayınlanmış Makalelerin Bibliyometrik Analizi". *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 112 (15 Aralık 2024), 99-126. <https://doi.org/10.60163/tkhcbva.1467446>
- Eryüksek, Sevim. *Les Événements de Maraş de 1978: Une Analyse Politique du Point de Vue de la Communauté Alévie*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024.
- Esen, Nüket. *The Power of The Dedes in Alevi Society in South Western Anatolia*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1983.
- Göküş, Şeref. "İlahiyat Alanında Yapılan Alevilik-Bektaşilik Çalışmaları: Bibliyografik Bir Deneme". *Hikmet Yurdu Düşünce-Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi* 7/13 (2014), 159-195.
- Hıdır Oğlu, Gani Pekşen. *Alevi Merasimlerinde Musikinın Seciyyevi Hususiyetleri (Türkiye ve Azerbaycan Dini Musiqisinin Müqayiseli Kontekstində)*. Bakü: Bakı Musiqi Akademiyası, Doktora Tezi, 2003.
- Kaçmaz, Hüseyin. *Di Kilamên Elî Sîzer de Şopên Baweriya Elewîtiyê*. Mardin: Mardin Artuklu Üniversitesi, Yaşayan Diller Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Karaaslan Şanlı, Halise. "Alevi Medyası Üzerine Akademik Araştırmalar: Bir Sistematiik Alanyazın Taraması". *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 108 (26 Aralık 2023), 203-222. <https://doi.org/10.60163/hbv.108.011>
- Koçak, Aynur - Koç, Almira. "Türkiye Üniversitelerinde Alevilikle İlgili Tezler Üzerine Bir İnceleme (1990-2020)". *Folklor/Edebiyat* 27/105 (01 Şubat 2021), 193-210. <https://doi.org/10.22559/folklor.1555>
- Ocak, Ahmet Yaşar. "Alevî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/368-369. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Ocak, Ahmet Yaşar. "Bektaşilik". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 5/373-379. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Oral, Makbule. *Anadolu Alevi-Bektaşî Âşıklık Geleneğinde Âşık Nesimi Çimen ve İki Telli Cura İcrası*. İstanbul: Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanatta Yeterlik Tezi, 2018.
- Öztürk, Oğuzhan - Gökhan Gürler (ed.). *Bir Literatür İncelemesi Aracı Olarak Bibliyometrik Analiz*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 1. Basım, 2021.
- Passas, Ioannis. "Bibliometric Analysis: The Main Steps". *Encyclopedia* 4/2 (20 Haziran 2024), 1014-1025. <https://doi.org/10.3390/encyclopedia4020065>
- Sönmez, Hıdır. *Eleviyanê Zazaunê Dêrsimî de Îtiqat u Rituelî*. Bingöl: Bingöl Üniversitesi, Yaşayan Diller Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Teber, Ömer Faruk - Kaplan, Doğan. "Hasan Onat'ın Danışmanlığında Alevilik-Bektaşilikle İlgili Yapılan Lisansüstü Tezlerin Değerlendirilmesi". *e-Makalat Mezhep Araştırmaları Dergisi* 14/1 (30 Haziran 2021), 507-524. <https://doi.org/10.18403/emakalat.940225>
- Uğurlu, Zeynep. "2015-2021 Yılları Arasında Din Eğitimi Alanına Dair Lisansüstü Tezleri Üzerine Bir Analiz". *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi* 12/2 (02 Ağustos 2022), 1319-1338. <https://doi.org/10.48146/odusobiad.1108701>
- Umul Akay, Lale. *Bektaşî Erkanında Nefesler*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanatta Yeterlik Tezi, 1994.
- Weaver-Hightower, Marcus B. "Nitel Araştırma Nasıl Yazılır?" çev. Selahattin Turan. *Nitel Araştırma Nasıl Yazılır*. ed. Selahattin Turan. 19-20. Ankara: Asos Yayınları, 1. Basım, 2021.
- Yaman, Ali - Ede, Şenol. "Bektaşilik Konusunda Yayınlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi". *SÜREK Alevilik - Bektaşilik ve Kültür Araştırmaları Dergisi* 3 (30 Aralık 2024), 10-38.
- Yılmaz, Hulusi vd. (ed.). *Hacı Bektaş Veli ve Alevilik Bektaşilik Araştırmaları Akademik Çalıştay Raporu*. Nevşehir: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Yayınları, 2018.
- YÖK, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı. "Ulusal Tez Merkezi". Kurumsal Web Sitesi. Erişim 14 Ocak 2025. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>
- Yücel, Hakan. *L'organisation Alevie-Bektachie*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1998.

Zan, Burcu Umut. *Türkiye’ de Bilim Dallarında Karşılaştırmalı Bibliyometrik Analiz Çalışması*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2012.

Zupic, Ivan - Čater, Tomaž. “Bibliometric Methods in Management and Organization”. *Organizational Research Methods* 18/3 (Temmuz 2015), 429-472. <https://doi.org/10.1177/1094428114562629>

Extended Summary

The Alevi-Bektashi tradition, characterized by its devotion to Ali and his descendants (Ahl al-Bayt) and is predominantly rooted in Turkmen communities, represents a distinct interpretation of Islam shaped by theological, mystical, and socio-political elements.

It has gained significant importance in Anatolia from past to present, as in other geographies. Historically, it is understood that the Alevi perspective emerged earlier than the Bektashi interpretation. Throughout the historical process, these two interpretations have influenced each other and have become cultural identities. Both perspectives emphasize a human-centered, love-oriented humanistic philosophy.

Significant individuals such as Ahmed Yesevi, Hacı Bektashi Veli, Kaygusuz Abdal, Balım Sultan, and religious and social groups like the Abdalân-ı Rum, Babai, Kalenderi, Yesevi, Haydari, and Hurufi had a considerable influence on the development of the Alevi-Bektashi interpretation in the Anatolian geography. Pieces like Vilayetname, Bahrû'l-Hakayık, and Menakıbnâme, as well as prayers and gülbank recitations, were important for the public to learn these teachings. Such texts also served as a motivational and spiritual source for members of the Janissary corps.

With the process of modernization, like many other structures, the Alevi-Bektashi identity has been affected by the process of change. After the 1950s, many people in Anatolia had to migrate from their settled regions for reasons such as finding jobs or obtaining education. This migration led to greater cultural interaction and contributed to the transformation of Alevi-Bektashi identity in urban contexts. In the 1950s and 1960s, books and magazines were tools used by Alevi-Bektashi groups to continue and transfer their way of life. After the 1980s, mass communication tools made Alevi-Bektashi more visible. It is observed that academic studies on Alevism-Bektashism in our country also began after 1980 and have increased every year. Academic studies have addressed various issues related to the religious, historical, political, and socio-cultural backgrounds of Alevism and Bektashism.

In this study, the problem of the research was to examine the bibliometric analysis of postgraduate theses on Alevism-Bektashism, available on the website of the Council of Higher Education National Thesis Center. Within the scope of bibliometric analysis, variables such as the type of program, university, institute, main science/art branch, academics with the most supervision, language, method, and year were examined for completed theses focusing on Alevism-Bektashism. As the scanning and identification of the theses were completed in January 2025, the study is limited to that date and the Council of Higher Education National Thesis Center database. The research employed a qualitative methodology supported by quantitative data analysis, characteristic of a bibliometric approach. Due to different uses in thesis titles, searches such as “Alevi, Bektaşî, Alevî, Bektaşî, Bektâşî” were made, and repeated and irrelevant postgraduate theses were excluded. When the repeated and irrelevant theses were excluded, 603 postgraduate theses were found, and these theses were subjected to bibliometric analysis based on the specified criteria. These theses were completed between 1983 and 2024. Among the examined studies, 489 were master's theses, 111 were doctoral dissertations, and 3 were proficiency in art theses. As a result of the research, in postgraduate studies titled Alevism-Bektashism, “master's degree” was prominent according to the program type parameter, “Marmara University” according to the university parameter, “Institute of Social Sciences” according to the institute parameter, “Basic Islamic Sciences Main Science Branch” according to the main science/art branch parameter, “Mehmet Dönmez” according to the academics with the most supervision parameter, “Turkish” and “English” according to the language parameter, “qualitative” according to the method parameter, “2019” in master's and “2022” in doctoral studies according to the year parameter. The findings suggest the need for a stronger emphasis on doctoral-level research in Alevi-Bektashi studies to deepen our

understanding of its evolving role within Turkish socio-cultural dynamics. In order to facilitate the production of such theses, it is essential to expand the presence of relevant academic institutions, disciplinary branches, scholarly publications, and journals. This will enable the emergence of more comprehensive and comparative academic work.